

ಸಮಸ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ ಎಂಟರಷ್ಟು ಪರಿಹಾರವಾಯಿತು ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ. ಆಮೇಲೆ ಏನು ಮಾಡೋದು? ಆಗ ಇನ್ನೊಂದಷ್ಟು ಹೊಸ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಬಂದಿರುತ್ತವೆ ನಿಜ. ಅಂದರೆ, ಆಗ ಆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಕುರಿತು ಗಲಾಟೆ ಎಬ್ಬಿಸುವುದೇ ಒಂದು ಉದ್ಯೋಗವಾ? ನಮ್ಮ ಆಧುನಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಮನುಷ್ಯರು ಹೇಗೋ ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಪರಿಹಾರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವ ನಂಬಿಕೆ ನಮಗೆ. ಆಧುನಿಕ ಲಿಬರಲ್ ರಾಜಕೀಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೂ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ತಲೆಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಆಧುನಿಕ ನಾಗರಿಕನಾಗಿರುವುದು ಎಂದರೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಪರಿಹಾರದ ಆಚೆಗೆ ಯಾವ ಪುರುಷಾರ್ಥವೂ ಇಲ್ಲದೇ, ಕೇವಲ ಬೌದ್ಧಿಕ ಸ್ವಲೋಲುಪತೆಯಲ್ಲಿ ಬದುಕುವ ಕ್ಷುದ್ರಜೀವಿಯಾಗಿರುವುದು. ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ ಫುಕುಯಾಮಾ ಅಂತ ಒಬ್ಬ ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತಕ ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೇ 'ಇತಿಹಾಸದ ಮುಕ್ತಾಯ' ಅಥವಾ 'ಎಂಡ್ ಆಫ್ ಹಿಸ್ಟರಿ' ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದ. ಆಧುನಿಕ ಲಿಬರಲ್ ರಾಜಕೀಯ ಸಮಾಜಗಳ ಆಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ, ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜಗಳಿಗೆ ಸಾಧಿಸಲು ಏನೂ ಉಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ ಅಂತ ಅವನ ವಾದ. ಅದು ನಿಜವೋ ಅಲ್ಲವೋ - ಅವನು ಎತ್ತುವ ಸವಾಲಂತೂ ಮುಖ್ಯವೇ.

ಈ ಸವಾಲಿಗೆ ಉತ್ತರ ನನಗೆ ಕಾಣುವುದು ಗಾಂಧಿಯಲ್ಲಿ. ಒಂದು ಕಡೆ ಮನುಷ್ಯರ ಬದುಕಿನ ಪುರುಷಾರ್ಥದೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಲಿಬರಲ್ ಸಮಾಜಗಳ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ; ಇವೆರಡನ್ನೂ ಏಕತ್ರಗೊಳಿಸಿ ಒಂದು ಸಮಗ್ರ ಆಧುನಿಕ ಜೀವನ ಮೀಮಾಂಸೆಯನ್ನು ಶೋಧಿಸಿದ್ದು ಗಾಂಧಿ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಒಂದರ್ಥವನ್ನು ನೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವವರು ಬಹಳ ಮಂದಿ. ಒಂದೋ ಆಧುನಿಕ ರಾಜಕೀಯ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಹಕ್ಕುಗಳು, ಅಧಿಕಾರ, ಸಮಾನತೆ, ಇಂತಹ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬದುಕನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಮಠ, ದೇವಸ್ಥಾನ, ಗುರುಪರಂಪರೆ, ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಆಶ್ರಮಧರ್ಮ, ಮೋಕ್ಷಸ್ಥಿತಿ, ಗುರುಸೇವೆ, ಇಂತಹ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬದುಕನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರು. ಕಾರಣಗಳೇನೇ ಇರಲಿ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಈ ಎರಡೂ ಪರಂಪರೆಗಳ ವಾರಸುದಾರರು ತಾನೆ? ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ಅನುಭವವನ್ನು ನಾವೇ ವಿಕೃತಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ. ಇವೆಲ್ಲಾ ಆದರ್ಶಗಳೇ ಇರಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಾ ಹತ್ತರಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಜನ ಕಳ್ಳರೇ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ, ಇರುವ ಆದರ್ಶವನ್ನಾದರೂ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ತಿದ್ದಿ ನೇರಗೊಳಿಸುವ ಅಗತ್ಯ ಇದೆಯಲ್ಲ. ನಕ್ಕೆಯೇ ಸರಿಯಿಲ್ಲ ಅಂದಮೇಲೆ ನಾವು ಸಾಗುವ ದಾರಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಇರುವುದೆಂತು?

ಆದರೆ, ಯೂರೋಪು ಮತ್ತು ಅಮೆರಿಕಾ ಇದಕ್ಕೆ ಅಪವಾದಗಳು. ಇಂತಹ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಆ ಸಮಾಜಗಳ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಂಸ್ಥಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಆಳವಾಗಿ ಚರ್ಚಿತವಾಗುತ್ತವೆ. 'ದಿ ಅಮೆರಿಕನ್ ಕನ್ಸರ್ವೇಟಿವ್' ರೀತಿಯ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಿಚಾರಪತ್ರಿಕೆಗಳು, 'ದಿ ನ್ಯೂ ಕ್ರೈಟೀರಿಯನ್' ರೀತಿಯ ಕಲಾಪತ್ರಿಕೆಗಳು, ಮತ್ತು 'ಫಸ್ಟ್ ಥಿಂಗ್ಸ್' ರೀತಿಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅವಿರತ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಗಾಂಧಿಯ ಬೆಲೆ ಇರುವುದು ಇಲ್ಲಿ. ಇಂತಹ ಜೀವನ ಮೀಮಾಂಸೆಯನ್ನು ಗಾಂಧಿಯಷ್ಟು ಪ್ರಖರವಾಗಿ, ಈ ರೀತಿಯ ಉದ್ಯಮದಲ್ಲಿರುವ ದೃಂದ್ವಗಳನ್ನು ದೈರ್ಯದಿಂದ ಎದುರಿಸಿ ಸಾಧಿಸಿದ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವುದು ವಿರಳ. ಇದು ನಾವಿನ್ನೂ ಎದುರಿಸಬೇಕಿರುವ ಸವಾಲು. ನಮ್ಮ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಇನ್ನೂ ಮೊಳಕೆಯೇ ಒಡೆಯದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ, ಗಾಂಧಿ ಇನ್ನೂ ಬರಲಿರುವ ಕಾಲದ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿ.

ಗಾಂಧೀಜಿ- ಆಡು-ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯ

-ನಟೀಶ್ ಹೆಗಡೆ, ಸಿನಿಮಾ ನಿರ್ದೇಶಕ

ಯಾವುದೇ ನಾಯಕನನ್ನಾದರೂ ನಾವು ಈ ಹೊತ್ತಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ-ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಿತಿಗಿತಿಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತೇ ಅರ್ಥೈಸುವುದು ಮಿತಿ ಎನ್ನಿಸಿದರೂ ಮತ್ತಿನ್ನು ಹೇಗೆ ಅರ್ಥೈಸುವುದು ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರನ್ನು ಕೂಡ ಅವರ ರಾಜತಾಂತ್ರಿಕ ನಡೆಗಳಿಗಾಗಿ ಹೊಗಳುವವರೂ ಟೀಕಿಸುವವರೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಯಾರಿಗೂ ಅವರೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ದಕ್ಕಿದಂತಿಲ್ಲ. ಕುರುಡರು ಆನೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವಂತೆ. ಕೆಲವರಿಗೆ ಆನೆಯೆಂದರೆ ದೊಡ್ಡ ಹೊಟ್ಟೆ, ಕೆಲವರಿಗೆ ಕಾಲು, ಇನ್ನು ಕೆಲವರಿಗೆ ಬಾಲ. ಗಾಂಧೀಜಿ ಏನು ಮಾಡಿಯಾರು?

ನಾನು ಗಾಂಧೀಜಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೂ ನನ್ನ ಬಳಿ ಖಚಿತವಾದ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ. ವಿಪರ್ಯಾಸ ಎಂದರೆ ನನ್ನಂಥವರು ಯಾರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡಿದರೂ ಅಫೆಂಡ್ ಆಗುವ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ನಾಯಕ ಟೀಕೆಗಳಿಗೆ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಇರುವುದೇ ದೊಡ್ಡ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಯಾರೂ ಪ್ರಶ್ನಾತೀತರಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ಅರಿವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳ ಹೊರತಾಗಿಯೂ ನನ್ನಂಥ ಸಾಮಾನ್ಯನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಗಾಂಧಿ ತೀರ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಕಥೆಯಿದೆ. ಗಾಂಧೀಜಿ ಬೇರೆ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ನಾಯಕರೊಂದಿಗೆ ಗಹನ ರಾಜಕೀಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ವಾದ ಪ್ರತಿವಾದ, ವಾಗ್ವಾದಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಎದ್ದ ಗಾಂಧೀಜಿ ಆಶ್ರಮದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಕುರಿಗಳಿಗೆ ಸೊಪ್ಪು ತಿನ್ನಿಸಲು ಹೊರಟುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಸೊಪ್ಪುಣಿಸಿ ಬಂದು ಮತ್ತೆ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಈ ವರ್ತನೆ ಉಳಿದ ನಾಯಕರಿಗೆ

ಇರುಸುಮುರುಸು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅವರು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಅಸಮಾಧಾನ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಗಾಂಧೀಜಿ 'ನಮ್ಮ ಈ ಮಾತು, ಚರ್ಚೆಗಳು ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವೋ ಆ ಕುರಿಗಳಿಗೆ ಅವುಗಳ ಆಹಾರವೂ ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಸಂಗ ಸುಳ್ಳೋ ನಿಜವೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾನು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದು ಇದೇ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ. ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಇದು ಸುಳ್ಳು ಕಥೆಯೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ನಾನು ಆ ಸುಳ್ಳನ್ನೇ ನಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಗಾಂಧೀಜಿ ನನಗೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಆದರ್ಶವಾಗಿ, ಅಂಥ ನಾಯಕನೊಬ್ಬ ಬರಲಿ ಎಂಬ ನಿರಂತರ ಕಾಯುವಿಕೆಯಾಗಿ ಗಾಂಧಿ ನನಗೆ ಬೇಕು.

